

УДК 007: 330.34: 631.1(477)

ДОВГОРУК Юрій,

кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник
відділу впровадження наукових розробок та
технічного забезпечення бібліотечних процесів
Національної наукової сільськогосподарської
бібліотеки НААН (м. Київ, Україна)

dovgoruk_yura@ukr.netORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6543-895X>

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

У статті розглянуто сутність та застосування основних законодавчих актів, які забезпечують об'єктивність права в системі інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України. Акцентовано увагу на нормативних документах, що регламентують інформаційне забезпечення на підприємствах АПК, незалежно від типу організації і форми власності.

Розкрито основні положення інформаційного законодавства в сфері АПК України. Висвітлено базові принципи правового регулювання суспільних відносин в умовах формування інформаційного суспільства, інформаційних правовідносин, інформаційної культури та безпеки як невід'ємних складових інформаційної політики України.

Інформаційні системи в АПК мають важливе значення, що передбачає їх упровадження у виробництво. На сьогоднішній день дана тенденція втілюється в конкретних рішеннях. Важливим правовим засобом належного здійснення заходів реформування суспільних відносин в аграрному секторі економіки є науково обґрунтована, взаємоузгоджена система законодавства АПК України.

Обґрунтовано, що створення ефективних законів з захисту інформації у контексті національної безпеки відображає ключовий аспект управління державою в епоху інформаційних технологій. Підкреслено, що забезпечення цілісності, конфіденційності та доступності державної інформації стає стратегічно важливим завданням для повноцінної роботи АПК України.

Методологічну основу дослідження склали принципи історизму, об'єктивності та науковості. Використовувалися загальнонаукові методи: аналіз, синтез, узагальнення, системний аналіз. Також використаний системний підхід, в основі якого – метод структурно-функціонального аналізу

документів законодавчого характеру з досліджуваної проблеми. Комплексне застосування названих методів сприяло отриманню нових знань, визначенню їх наукової цінності та значення. Зверталась особлива увага на вивчення джерел, що забезпечило наукову достовірність отриманих результатів.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, система інформаційного забезпечення агропромислового комплексу, закон, законодавство, інформація, інформатизація, інформаційне законодавство, інформаційне забезпечення.

LEGISLATIVE FRAMEWORK OF THE INFORMATION SUPPORT SYSTEM OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE

The article examines the essence and application of the main legislative acts that ensure the objectivity of law in the system of information support of the agro-industrial complex of Ukraine. Attention is focused on the regulatory acts that regulate information support at enterprises of the agro-industrial complex, regardless of the type of organization and form of ownership.

The main provisions of information legislation in the agro-industrial complex of Ukraine are disclosed. Its basic principles of legal regulation of social relations in the conditions of the formation of an information society, information legal relations, information culture and security as integral components of the information policy of Ukraine are highlighted.

Information systems in the agro-industrial complex are of great importance, which implies their introduction into production. Today, this trend is embodied in specific decisions. An important legal means of properly implementing measures to reform social relations in the agrarian sector of the economy is a scientifically substantiated, mutually agreed system of legislation of the agro-industrial complex of Ukraine.

It is substantiated that the creation of effective laws on information protection in the context of national security reflects a key aspect of state governance in the era of information technologies. It is emphasized that ensuring the integrity, confidentiality and accessibility of state information is becoming a strategically important task for the full-fledged work of the agro-industrial complex of Ukraine.

The methodological basis of the study was the principles of historicism, objectivity and scientificity. General scientific methods were used: analysis, synthesis, generalization, system analysis. A systemic approach was also used, based on the method of structural and functional analysis of legislative documents on the problem under study. The comprehensive application of the above methods contributed to obtaining new knowledge, determining their scientific value and significance. Special attention was paid to the study of sources, which ensured the scientific reliability of the results obtained.

Keywords: *agro-industrial complex, system of information support of the agro-industrial complex, law, legislation, information, informatization, information legislation, information support.*

Постановка проблеми. Одним із вирішальних факторів ефективного розвитку АПК України в сучасних умовах є формування дієвої системи його інформаційного забезпечення (далі – СІЗ АПК), що не можливо без досконалої законодавчої бази. Вона є одним з основних елементів механізму регулювання розвитку АПК, який визначає компетенцію та повноваження суб'єктів управління і забезпечує практичну реалізацію державної політики у всіх сферах життєдіяльності через застосування тих чи інших важелів. Поштовхом щодо системного формування сучасної законодавчої бази, що має задовольняти реалізацію державної політики на національному та місцевому рівнях, у даній сфері діяльності стали глибокі соціально-економічні зрушення в нашій країні з моменту набуття незалежності. Процес її створення фактично розпочався у 1991 р. і триває по сьогодні.

Побудова дієвої системи інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України вимагає забезпечення прозорості та відкритості діяльності сучасної держави, яка відображається у доступності інформаційних ресурсів та відкритості перед громадськістю. Одночасно прозорість та доступність інформації є ключовими аспектами для забезпечення реалізації та захисту прав українських громадян. Належний рівень нормативно-правового забезпечення публічних інформаційних сервісів функціонально має гарантувати ефективність розвитку агропромислового комплексу держави.

У публікації досліджуються основоположні засади та критерії законодавчої бази СІЗ АПК України; визначається сутність інформації у правовому значенні, простежуються критерії її класифікації та визначаються і характеризуються основні законодавчі акти, що регулюють дану сферу

діяльності; аналізується чинна законодавча база, практичні розробки науковців, які регламентують визначену проблематику.

Аналіз досліджень та публікацій. На сьогодні не існує окремої праці (монографії або посібника), присвяченої сучасному діючому законодавству щодо СІЗ АПК України. Її правове регулювання нерозривно пов'язане з інформаційним та агропромисловим законодавством. У 2011 р. вийшов посібник за авторства О. Ф. Мельничук і Н. М. Опольської [3], у якому, на основі аналізу нормативно-правових актів та наукових здобутків фахівців, розкриваються основні питання аграрного, земельного й екологічного права. Проте питання правового регулювання інформаційного забезпечення АПК розкриті фрагментарно. Необхідно відмітити і те, що за останні 14 років з моменту виходу даної праці, окрім уже прийнятих законів, з'явилася низка нових, що стосуються правового регулювання даної сфери діяльності. Частково правове регулювання інформаційного забезпечення АПК розкривається у працях з загального інформаційного законодавства. Зокрема в останні роки це питання досліджували В. М. Брижко, В. М. Фурашев [1], М. В. Ковалів, С. С. Єфімов, О. Г. Ярема [2]. Проте в даних працях проблематика окреслена лише побіжно, що, відповідно, зумовлює нагальну потребу ґрунтовного окреслення даного питання.

Методологічну основу дослідження склали принципи історизму, об'єктивності та науковості. Використовувалися загальнонаукові методи: аналіз, синтез, узагальнення, системний аналіз. Зокрема, в нагоді став системний підхід, в основі якого – метод структурно-функціонального аналізу документів законодавчого характеру досліджуваного періоду. Комплексне застосування названих методів сприяло отриманню нових знань, визначенню їх наукової цінності та значення. Зверталась особлива увага на вивчення джерел, що забезпечило наукову достовірність отриманих результатів.

Мета дослідження полягає в аналізі законодавчої бази системи інформаційного забезпечення АПК України на сучасному етапі та правових особливостей даних законів.

Виклад основного матеріалу. Інформаційне законодавство не варто ототожнювати з інформаційним правом – системою правових норм, що регулюють суспільні відносини в інформаційній сфері, закріплюються у підзаконних нормативно-правових актах. Багатовимірність підходів до визначення класифікації та видів інформаційних правовідносин призводить до різнобічного розуміння сутності. Тому зосередимося саме на розгляді основних законів з даного питання.

Розглянемо детально основні нормативно-правові акти, що регулюють інформаційне забезпечення АПК України.

Основним законом у галузі СІЗ АПК є Конституція України. В ній закріплені первинні правові засади інформаційного забезпечення будь-якої сфери суспільних відносин. У статті 17 зазначено, що забезпечення інформаційної безпеки є однією з найважливіших функцій держави, для виконання якої створюються відповідні системи захисту інформації (технічного, криптографічного, кібернетичного, стеганографічного захисту тощо) та управління безпекою. Відповідно до статті 34, кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [4]. Необхідно відмітити і те, що в наш час положення Конституції розвиваються та конкретизуються у понад 200 документах, які встановлюють правові норми в інформаційній сфері.

Під категорією «інформаційне законодавство України» розуміють сукупність нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з обігом інформації. Згідно зі ст. 4 Закону України «Про інформацію», законодавство про інформацію становлять: Конституція України, Закон

України «Про інформацію», законодавчі акти про окремі галузі, види, форми та засоби інформації, міжнародні договори й угоди, ратифіковані Україною, принципи та норми міжнародного права [2, с. 34-35].

Після проголошення України незалежною державою прийнято низку нормативно-правових актів, які регулюють правовідносини в інформаційній сфері. Одним із перших документів, який заклав правові основи інформаційної діяльності, закріпив право громадян України на інформацію та визначив правові форми міжнародного співробітництва у галузі інформації, став Закон України «Про інформацію» від 02.10.92 № 2657-XII. Він є основоположним і в роботі СІЗ АПК. Цей закон регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації. Ґрунтуючись на Декларації про державний суверенітет України та Акті проголошення її незалежності, Закон стверджує інформаційний суверенітет України і визначає правові форми міжнародного співробітництва в галузі інформації. Закон установлює основні види інформації, закріплює право громадян на доступ до інформації про них, визначає права й обов'язки учасників інформаційних відносин, суб'єктів і об'єктів інформаційних відносин, гарантії діяльності засобів масової інформації, основи юридичної відповідальності за порушення законодавства про інформацію. Відповідно до нього право на інформацію охороняється законом і держава гарантує суб'єктам інформаційних відносин рівні права та можливості доступу до інформації. Ніхто не може обмежувати права особи у виборі форм і джерел одержання інформації, за винятком випадків, передбачених законом. Необхідно також зауважити, що даний закон неодноразово змінювався та доповнювався з моменту прийняття у 1992 р. (по 2023 р. включно) [5].

Подібний до попереднього і Закон «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 № 3322-XII (із змінами та доповненнями). Він визначає основи

державної політики в галузі науково-технічної інформації, порядок її формування і реалізації в інтересах науково-технічного, економічного і соціального прогресу країни. Метою Закону є створення в Україні правової бази для одержання та використання науково-технічної інформації. Законом регулюються правові й економічні відносини громадян, юридичних осіб, держави, що виникають при створенні, одержанні, використанні та поширенні науково-технічної інформації, а також визначаються правові форми міжнародного співробітництва в цій галузі. Дія Закону поширюється на підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, а також громадян, які мають право на одержання, використання та поширення науково-технічної інформації. Дія Закону не поширюється на інформацію, що містить державну й іншу охоронювану законом таємницю. Стосовно роботи СІЗ АПК даний Закон визначає те, що Національна система науково-технічної інформації складається з: підприємств будь-яких організаційно-правових форм, заснованих на приватній чи колективній власності, предметом діяльності яких є інформаційне забезпечення народного господарства і громадян України. Основними завданнями національної системи науково-технічної інформації є: формування на основі вітчизняних і зарубіжних джерел довідково-інформаційних фондів, включаючи бази і банки даних, та інформаційне забезпечення юридичних і фізичних осіб [6].

4 лютого 1998 р. прийнято Закон України «Про національну програму інформатизації», головною метою якої визначено створення необхідних умов для забезпечення громадян і суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави (ст. 2 Закону). Щодо роботи СІЗ АПК, то в ньому містилися основні терміни і поняття, пов'язані з терміном «інформація»: інформатизація, інформаційний продукт, інформаційна послуга,

інформаційна технологія та ін. Даний Закон втратив чинність на підставі Закону № 2807-IX від 01.12.2022 р. [2, с. 32-33].

Концепцію реформування законодавства України у сфері суспільних інформаційних відносин було розглянуто 6 жовтня 2000 р. Урядовою комісією з реформування системи інформаційно-аналітичного забезпечення органів виконавчої влади. Проблема кодифікації інформаційного права залишається не вирішеною. Важливим питанням в інформаційному праві України є необхідність удосконалення та систематизації інформаційного законодавства, прийняття Інформаційного кодексу, який би врегулював інформаційні відносини та встановив конкретні види відповідальності за порушення інформаційних прав людини. Це має стати першочерговим завданням влади на етапі входження України в європейський і світовий інформаційний простір [2, с. 33].

Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» від 07.02.2002 № 3023-III визначає основні напрями державної політики пріоритетного розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, створює сприятливі економічні умови для збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської техніки та обладнання для харчової і переробної промисловості, конкретизує шляхи формування ринку та вдосконалення системи забезпечення АПК вітчизняною технікою і обладнанням [7]. Він пряму стосується і роботи СІЗ АПК, адже до сфери АПК входять: тракторне і сільськогосподарське машинобудування; машинобудування для харчової промисловості; агрохімія (виробництво мінеральних добрив і мікробіологічна промисловість); комбікормова промисловість; система матеріально-технічного обслуговування сільського господарства; меліоративне і сільське будівництво.

Закон України «Про захист прав покупців сільськогосподарських машин» від 05.06.2003 № 900-IV регулює відносини між покупцями сільськогосподарських машин та їх виробниками, продавцями, виконавцями робіт і послуг з технічного сервісу, встановлює права й обов'язки покупців, визначає механізм реалізації державного захисту покупців, обов'язки та відповідальність виробників, продавців, виконавців робіт, послуг. Законодавство України про захист прав покупців сільськогосподарських машин складається з цього Закону та інших актів. Покупці сільськогосподарських машин, які перебувають на території України, під час придбання, замовлення або використання машин, робіт, послуг з технічного сервісу для виробництва сільськогосподарської продукції мають право на: вільний вибір продавця машини і способів її доставки, а також виконавця робіт, послуг з технічного сервісу; інформацію про машини, їх виробників та виконавців робіт, послуг з технічного сервісу; безпечність для їх життя і здоров'я, навколишнього середовища і майна, придбаних машин або виконаних робіт, послуг за звичайних умов їх використання, зберігання, обслуговування, транспортування й утилізації; належну якість машин та робіт, послуг з технічного сервісу; відшкодування збитків, завданих машинами, роботами, послугами з технічного сервісу неналежної якості, а також майнової та моральної (немайнової) шкоди, заподіяної небезпечними (шкідливими) для життя і здоров'я людей машинами, роботами, послугами з технічного сервісу у випадках, передбачених законом; звернення до суду, державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій за захистом порушених прав. Покупцеві повинна надаватися інформація про наявність документального засвідчення відповідності машин, робіт, послуг установленим законодавством вимогам. Отже, Закон безпосередньо стосується і СІЗ АПК, яка нерозривно пов'язує користувача, продавця та виробника [8].

У тексті Закону «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» від 05.10.2006 № 229-V слова «засоби масової інформації» замінено словом «медіа» згідно із Законом № 2849-IX від 13.12.2022. Він встановлює правові, економічні й організаційні засади формування і функціонування системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу, регулює відносини у сфері технічного і технологічного обслуговування АПК, сприяє розвитку економічних умов для створення, випробування, виробництва, реалізації, використання і обслуговування технічних засобів для галузей агропромислового виробництва. Стаття 23 Закону регулює інформаційне та інженерно-технічним обслуговуванням суб'єктів системи АПК; регулює формування єдиного інформаційного простору з власними засобами інформатизації, створенням інформаційно-консультативних та дорадчих служб з базами даних про технічні засоби для агропромислового комплексу, запасні частини й агрегати до них, про їх виробників, технологічну належність, технічну, екологічну, економічну та іншу характеристики, ціну; поширенням об'єктивної інформації щодо нових технічних засобів і технологій, ефективних форм технологічного і технічного сервісу з використанням медіа та проведення ярмарок, виставок, інших форм пропаганди; випуском каталогів нових технічних засобів для АПК, рекомендацій з їх використання, впровадження інноваційних технологій виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції. Закон також визначає систему інженерно-технічного забезпечення АПК – як сукупність суб'єктів відносин, що знаходяться у відповідних взаємозв'язках, а також принципів, форм, методів, організаційних та економічних важелів, спрямованих на створення, випробування, виробництво, реалізацію, використання й обслуговування технічних засобів для АПК. Технічний сервіс визначається як: забезпечення АПК технічними засобами і підтримання їх у

технічно справному стані протягом усього періоду експлуатації, вивчення попиту, реклама, технічна і торгово-економічна інформація, доставка, передпродажна підготовка, гарантійне обслуговування нових та відремонтованих технічних засобів, забезпечення запасними частинами, навчання експлуатаційно-ремонтного персоналу. Дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають у процесі формування і функціонування системи інженерно-технічного забезпечення АПК [9].

Законодавство України у сфері стандартизації складається з Закону «Про стандартизацію» від 05.06.2014 № 1315-VII, чинних міжнародних договорів України та інших нормативно-правових актів. Названий Закон установлює правові й організаційні засади стандартизації в Україні та спрямований на забезпечення формування і реалізації державної політики у відповідній сфері. Дія цього Закону не поширюється на санітарні заходи безпечності харчових продуктів, ветеринарно-санітарні та фітосанітарні заходи, будівельні норми, авіаційні правила України (розроблені відповідно до нормативних актів Європейського агентства з безпеки польотів, які визначають стандарти та вимоги для сертифікації, нагляду та експлуатації повітряних суден та є нормативно-технічними документами), лікарські засоби, військові стандарти, стандарти медичної допомоги, бухгалтерського обліку, оцінки майна, освіти й інші соціальні стандарти, передбачені законодавством. Інформаційному забезпеченню АПК присвячений в цьому Законі IV-й розділ «Інформаційне забезпечення та право власності на стандарти, кодекси усталеної практики та технічні умови» [10]. Стандартизація – діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань і спрямована на досягнення оптимального ступеня впорядкованості в певній сфері. Необхідно відмітити те, що метою стандартизації в агропромисловій сфері в Україні є: 1. Забезпечення

відповідності об'єктів стандартизації (досліджуваний предмет (продукція, процес або послуга), що підлягає стандартизації) своєму призначенню; 2. Керування різноманітністю, застосовність, сумісність (придатність продукції, процесів чи послуг для сумісного використання у визначених умовах для виконання відповідних вимог, не спричиняючи неприйнятних взаємодій), взаємозамінність (здатність однієї продукції, процесу чи послуги бути використаною замість іншої, щоб задовольнити ті самі вимоги) об'єктів стандартизації; 3. Забезпечення охорони життя та здоров'я; 4. Забезпечення прав та інтересів споживачів; 5. Забезпечення безпечності праці; 6. Збереження навколишнього природного середовища і економія всіх видів ресурсів; 7. Усунення технічних бар'єрів у торгівлі та запобігання їх виникненню, підтримка розвитку і міжнародної конкурентоспроможності продукції.

Цілі прийняття Закону «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» (№124-VIII (124-19) від 15.01.2015 (набрав чинність 10.02.2016) наступні: адаптація національних вимог щодо розроблення та застосування технічних регламентів та оцінки відповідності до європейських вимог та вимог СОТ; узгодження норм чинного законодавства у сфері оцінки відповідності шляхом консолідації в одному законодавчому акті положень двох Законів України; сприяння здійсненню дерегуляції шляхом переходу від обов'язкової сертифікації продукції до системи оцінки відповідності. Цей нормативно-правовий акт визначає правові й організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності, а також здійснення добровільної оцінки відповідності. Дія Закону поширюється на всі види продукції, яка вводиться в обіг, надається на ринку або вводиться в експлуатацію в Україні, за винятком: виробів мистецтва та унікальних виробів народного художнього промислу; предметів колекціонування та антикваріату. СІЗ АПК в даному Законі стосується

V-й розділ «Надання інформації про технічні регламенти, стандарти та процедури оцінки відповідності», де 22-ю статтею регламентується інформаційне забезпечення підготовки та подання запитів і коментарів відповідних державних органів та інших українських заінтересованих сторін щодо проєктів чи прийнятих технічних регламентів і процедур оцінки відповідності, про які держави – члени Світової організації торгівлі надали відповідні повідомлення. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання, окрім іншого, займається організацією інформаційного забезпечення з питань сертифікації [11]. Закон спрямований на те, щоб користувач інформаційного продукту (в уречевленому або неуречевленому виглядах) міг гарантовано отримувати саме той продукт, який ним і замовлявся. Він не вирізняє національний та запозичений інформпродукт, та не має цього робити, оскільки його завдання підтримувати, а не обмежувати його конкуренцію на внутрішньому ринку. Але його завданням є робити цю конкуренцію максимально чесною та прозорою, що (в ідеалі) мало б підвищувати якість вітчизняного інформпродукту, однак цього немає. Причина полягає в тому, що є потреба в наданні законами реальних преференцій розвитку вітчизняної СІЗ АПК (вважаючи таку сукупно з виробництвом інформпродукту). В той же час інші закони повинні були б підвищувати вимоги щодо доступу інформації до Національної СІЗ АПК та якості інформпродукту в обігу.

Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації актів законодавства Європейського Союзу у сфері технічного регулювання» від 06.06.2019 № 2740-VIII прийнятий з метою адаптації національного законодавства в частині технічних регламентів та оцінки відповідності з законодавством Європейського Союзу та зайвого регуляторного навантаження на суб'єкти господарювання. Внесено зміни в ряд законодавчих

актів України. Зокрема, Законом визначено, що технічні засоби застосування пестицидів і агрохімікатів, на які поширюються вимоги та процедури технічного регламенту щодо безпеки машин, не підлягають державним випробуванням, державній реєстрації та перереєстрації. Крім цього, визначено, що технічним регламентом може бути передбачено, що відповідність продукції і пов'язані з нею процеси та методи виробництва отримують презумпцію відповідності такої продукції і ін. СІЗ АПК стосуються зміни у статті 42, доповненій поясненням сутності використання поняття «конфіденційна інформація» [12]. Закон носить інтеграційний характер, але, на відміну від попереднього, веде до інформаційної експансії, оскільки СІЗ АПК не є розвинутою повною мірою як потужна європейська, американська, китайська чи інші. Вона ще має довгий час невпинно доводити свій інформаційний суверенітет.

Закон «Про офіційну статистику» від 16.08.2022 № 2524-IX визначає правові та організаційні засади функціонування національної статистичної системи, компетенцію та повноваження органів державної статистики, регулює правові відносини у сфері офіційної статистики з метою забезпечення держави і суспільства неупередженою та об'єктивною офіційною державною статистичною інформацією щодо економічної, соціальної, демографічної, екологічної, культурної та інших сфер життя суспільства в Україні та її регіонах. Закон передбачає можливість створення ІТ-платформи, де всі процеси – від завантаження даних до розповсюдження – автоматизовані й уніфіковані. Також визначено пріоритет використання наявних даних з різних державних реєстрів для зменшення звітного навантаження на респондентів. З одного боку, це пришвидшить отримання якісних даних, а з іншого, – заощадить бюджет і людські ресурси. Також подання паперових звітів для збору статистичних даних юридичними особами буде заборонено, що стане ще одним кроком до

побудови paperless-країни. У розділах I-XI визначаються терміни «інформація» та «статистична інформація», їхнє значення і застосування. Державна політика у сфері офіційної статистики спрямована на створення єдиної системи офіційної статистики в Україні та її узгодження з міжнародними стандартами і методологіями. Велику увагу в Законі приділено й інформаційним системам та їхньому функціонуванню, особливостям порядку застосування технології хмарних обчислень, надання хмарних послуг і послуг центру обробки даних з питань виробництва та поширення офіційної державної статистичної інформації. Все це стосується і інформації в АПК [13].

Важливе місце в законодавчій базі СІЗ АПК України посідає Закон «Про Національну програму інформатизації» 2807-ІХ (законопроект № 6241), прийнятий 01.12.2022 р. (набрав чинності 01.03.2023 р.). Документ розширює спрямування програми на вирішення низки основних завдань: забезпечення розвитку інформаційного суспільства; застосування інформаційних і цифрових технологій у державному управлінні та суспільно-економічних відносинах; подолання цифрової нерівності; безпеки інформаційної діяльності та кіберзахисту, шляхом побудови, розвитку, інтеграції та використання сучасних інформаційних систем, комунікаційних мереж, інформаційних ресурсів та інформаційних технологій; інтеграції України у світовий інформаційний простір.

Завдяки даній програмі держоргани тепер можуть оперативніше комунікувати один з одним і приймати рішення з певних питань, а громадяни – отримувати держпослуги швидше. Згідно із Законом, у держуправлінні швидше впроваджуватимуть цифрові технології, що позитивно вплине на результативність та ефективність роботи держорганів. Він передбачає створення та функціонування Єдиної інформаційної системи обліку Національної програми інформатизації (ЄІСОНПІ), призначеної для

формування, контролю, моніторингу, обробки та зберігання програм, завдань, проєктів і робіт Національної програми інформатизації та матеріалів до них. Необхідно зауважити те, що завдяки даній програмі інформатизації буде можливість вирішити ряд завдань, зокрема: забезпечити розвиток інформаційного суспільства; застосовувати інформаційні та цифрові технології у державному управлінні та суспільно-економічних відносинах; подолати цифрову нерівність; використовувати та розвивати сучасні інформаційні системи, комунікаційні мережі, інформаційні ресурси й інформаційні технології для забезпечення безпеки інформаційної діяльності та кіберзахисту; інтегрувати Україну у світовий інформаційний простір [14].

Висновки. Із проголошенням незалежності перед Україною об'єктивно виникла проблема формування нової законодавчої бази, окреслення напрямів розвитку суверенної держави, в яких одночасно із визначенням головних засад розбудови політичної, економічної, соціальної сфер життєдіяльності суспільства було необхідним розроблення й основ інформаційного законодавства. Аналіз відповідних законів, прийнятих за останні 33 роки, дозволяє дійти висновку про намагання вітчизняних законодавців побудувати інформаційну політику на основі демократичних та ліберальних норм і принципів, одночасно забезпечивши їхню адаптацію до національних вимог.

Починаючи з 1991 р. поступово з'являється система законодавчих документів з питань формування інформаційного суспільно-державного середовища в цілому, і щодо функціонування СІЗ АПК України. Розглянуті закони об'єднуємо єдиним поняттям «законодавча база СІЗ АПК України», метою якої є регулювання суспільних правовідносини у даній сфері щодо інформації як форми вираження інших правовідносин: права інтелектуальної власності, захисту інформації, інформатизації, інформаційної безпеки тощо.

З'ясовано, що законодавча база СІЗ АПК несе в собі об'єктивні та суб'єктивні протиріччя трансформаційних процесів в Україні. Це зумовлено тим, що закони приймалися в різні часові проміжки і в різних економічних умовах: від 1991 р. і по сьогодні. Існує потреба в подальшому вдосконаленні законодавчої бази інформаційного забезпечення АПК України.

Встановлено, що закони щодо інформаційного забезпечення недостатньо пов'язані (або ж зовсім не пов'язані) із законами про інтелектуальну власність, тож товарний обіг інформації в СІЗ АПК як обіг призначеного на реалізацію продукту, виробленого певним його власником – законодавчо остаточно не врегульований. Подальше закріплення правил інформаційної взаємодії, електронного адміністрування та інших аспектів може стимулювати розвиток інформаційного суспільства. Існує державна потреба подальшої систематизації та вдосконалення інформаційного законодавства України. Ідея розробки та прийняття Інформаційного кодексу України видається важливою і актуальною в контексті систематизації інформаційного законодавства. В тому числі і законодавства СІЗ АПК. Враховуючи сучасні виклики, пов'язані з інформаційною безпекою, цифровою трансформацією й іншими технологічними аспектами, такий кодекс може стати ключовим документом для організації та регулювання інформаційних процесів у сучасній Україні.

Список використаних джерел та літератури

1. Брижко В. М., Фурашев В. М. Інформаційне право та інформаційне законодавство. Київ, 2020. 288 с.
2. Ковалів М. В., Єфімов С. С., Ярема О. Г. Інформаційне право України: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 416 с.
3. Мельничук О. Ф., Опольська Н. М. Законодавство та право в агропромисловому комплексі України: Навчальний посібник. Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2011. 334 с.
4. Конституція України: офіційний текст. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

5. Про інформацію: Закон України від 02.10.92 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
6. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 № 3322-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text>.
7. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України від 07.02.2002 № 3023-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3023-14#Text>.
8. Про захист прав покупців сільськогосподарських машин: Закон України від 05.06.2003 № 900-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900-15#Text>.
9. Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України: Закон України від 05.10.2006 № 229-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-16#Text>.
10. Про стандартизацію: Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text>.
11. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 №124-VIII (124-19). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації актів законодавства Європейського Союзу у сфері технічного регулювання: Закон України від 06.06.2019 № 2740-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2740-19#n231>.
13. Про офіційну статистику: Закон України від 16.08.2022 № 2524-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text>.
14. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>.

References

1. Bryzhko, V. M., & Furashev, V. M. (2020). *Informatsiine pravo ta informatsiine zakonodavstvo* [Information law and information legislation]. Kyiv [In Ukrainian].
2. Kovaliv, M. V., Yefimov, S. S., & Yarema, O. H. (2022). *Informatsiine pravo Ukrainy: navchalnyi posibnyk* [Information Law of Ukraine: a textbook]. Lviv [In Ukrainian].
3. Melnychuk, O. F., & Opolska, N. M. (2011). *Zakonodavstvo ta pravo v ahropromyslovomu kompleksi Ukrainy: Navchalnyi posibnyk* [Legislation and law in the agro-industrial complex of Ukraine: Textbook]. Vinnytsia [In Ukrainian].
4. *Konstytutsiia Ukrainy: ofitsiyniy tekst* [Constitution of Ukraine: official text]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [In Ukrainian].

5. Закон України «Pro informatsiiu», 02.10.92 № 2657-XII [Law of Ukraine «On Information», 02.10.92 № 2657-XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> [In Ukrainian].
6. Закон України «Pro naukovo-tekhnichnu informatsiiu», 25.06.1993 № 3322-XII [Law of Ukraine «On Scientific and Technical Information», 25.06.1993 № 3322-XII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text> [In Ukrainian].
7. Закон України «Pro stymuliuvannia rozvytku vitchyznianoho mashynobuduvannia dlia ahropromyslovoho kompleksu», 07.02.2002 № 3023-III [Law of Ukraine «On Stimulating the Development of Domestic Mechanical Engineering for the Agro-Industrial Complex», 07.02.2002 № 3023-III]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3023-14#Text> [In Ukrainian].
8. Закон України «Pro zakhyst prav pokuptsiv silskohospodarskykh mashyn», 05.06.2003 № 900-IV [Law of Ukraine «On Protection of the Rights of Buyers of Agricultural Machinery», 05.06.2003 № 900-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900-15#Text> [In Ukrainian].
9. Закон України «Pro systemu inzhenerno-tekhnichnoho zabezpechennia ahropromyslovoho kompleksu Ukrainy», 05.10.2006 № 229-V [Law of Ukraine «On the system of engineering and technical support of the agro-industrial complex of Ukraine», 05.10.2006 № 229-V]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-16#Text> [In Ukrainian].
10. Закон України «Pro standartyzatsiiu», 05.06.2014 № 1315-VII [Law of Ukraine «On Standardization», 05.06.2014 № 1315-VII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text> [In Ukrainian].
11. Закон України «Pro tekhnichni rehlementy ta otsinku vidpovidnosti», 15.01.2015 №124-VIII (124-19) [Law of Ukraine «On Technical Regulations and Conformity Assessment», 15.01.2015 №124-VIII (124-19)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> [In Ukrainian].
12. Закон України «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo implementatsii aktiv zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu u sferi tekhnichnoho rehuliuвання», 06.06.2019 № 2740-VIII [Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Implementation of Acts of the European Union Legislation in the Field of Technical Regulation», 06.06.2019 № 2740-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2740-19#n231> [In Ukrainian].
13. Закон України «Pro ofitsiinu statystyku», 16.08.2022 № 2524-IX [Law of Ukraine «On Official Statistics», 16.08.2022 № 2524-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text> [In Ukrainian].

14. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsii», 01.12.2022 № 2807-IX [Law of Ukraine «On the National Informatization Program», 01.12.2022 № 2807-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text> [In Ukrainian].

Надійшла до редакції: 19.11.2024 р.